

Asylskolen der blev væk

Frederikshavns Asyl grundlagdes i 1867, næsten 40 år efter det første af sin slags i Danmark. Asyllets formål var treende; 1. afdeling hvis sigte det var at holde folk i nød ude fra fattigvæsnet og ikke mindst fattighuset ved at formidle arbejde og at yde gaver til værdigt trængende. Afdeling 2 var børneasylet, som havde til opgave at passe på børn af småkårsfolk, navnlig enlige forsørgere. Afdeling 3 kan nok slå det moderne menneske med undren: det var en arbejdsanstalt for børn, som efter tidens ånd var en godgørende foranstaltning. Efterspørgslen efter børneasylets ydelser voksede siden støt i takt med Frederikshavns indbyggertal, og i løbet af årene der fulgte, gjorde behovet for udvidelse sig i stigende grad gældende.

Den niende november 1883 afholdt Frederikshavns Asylselskab sit årlige møde på Hotel du Nord. Pastor Levinsen berettede her at den etværers lejlighed hvori Asylet havde til huse var alt for trang, og at det ville være ønskeligt at dele de store og de små, så de større børn kunne få skoleundervisning. Imidlertid mente han ikke at kunne påtage sig at rejse penge til at forbedre forholdene, da arbejdet for kirkesagen ikke måtte forsømmes.

Det gode Asylselskabs medlemmer greb dog tanken med ildhu, og mægler C. Aistrup foreslog prompte at man afholdt en Basar, hvor byens borgere med god samvittighed kunne bruge deres surt sammenskrabede skillinger på tant og fjas, idet overskuddet tjente et godt formål. Forslaget blev vedtaget med entusiasme, og blot 3½ måned senere afholdtes en basar, der var en købstad værdig.

Basaren
til Fordel for en ny Asylbygning i Frederikshavn
afholdes **Søndagen den 24de, Mandagen den 25de og Tirsdagen den 26de Februar** i Hotel „du Nord“s Sal og tilstødende Lokaler.
I den store Sal, der vil blive smukt dekoreret, forefindes stort Udvalg af Galanteri, Lingeri, Broderi m. m. m. Tombola med mange smukke Gevinster. En Verdens-Karoussel. Et Mester Jakels Theater m. m. m. Et Orkester vil i denne Sal underholde Publikum Søndag og Tirsdag.
I de tilstødende Lokaler findes Restauration, Kafé og et Konditori.
I et af Lokalerne med Indgang fra Salen vil blive forevist et større Menageri.
I Vinterhaven (Nedgang fra den store Sal) vil der findes Udskænkning af flere Sorter Øl. Et Tyrolerselskab vil her af og til underholde Publikum.
Paa Theatret (Frederikshavns gamle Theater paa den anden Side Porten) dramatiske Forestillinger, Gymnastik og Vaabenøvelser samt Optræden af en Herrekvartet. Der gives 4 Forestillinger hver Aften med afvekslende Program. Blandt andet vil blive opført: „Sagt op“, „Hos Fotografen“, „Ja“, „Mødet paa Jernbanen“, „Supplikanten“, „Sabelslugeren“, En ny Syls Vise med lokale Hentydninger m. m.
Basaren er aaben: Søndag fra Kl. 4—11, Mandag og Tirsdag fra Kl. 5—11.
Komiteen.

Som annonceringen lader forstå, satsede man stort. Der udgaves en 4-siders bazaravis som blev ”redigeret i frisindet Aand”. Til underholdningen bidrog intet mindre end Barnums menageri, komplet med hvid elefant, bengalsk tiger, flækkede hyæner (hvad det så måtte være), slanger og diverse andre dyrearter af eksotisk tilsnit. Tillige afholdtes der 12 teaterforestillinger, og for ”det moderne gennembruds mænd” lagdes an til en holistisk sanseoplevelse i vinterhaven, i form af en Ølstue, hvor betjeningen bestod af unge damer der kunne fryde øjet, tyrolerorkester til at fornøje øret, må vi håbe, og fem sorter øl hvormed ganen kunne behages.

Der sørgedes også godt for spindesiden; konditori, restaurant og rig adgang til shopping i galanterivarer, lingeri og broderi samt en edsvoren bestyrer af en vægt, som garanteredes ikke at finde brugeren for let.

Bazaren fik sin velfortjente succes; den indbragte den nette sum af 3.743,88 kr. Med de 704,31 kr. der var indkommet ved en dilettantforestilling i december 1883 var hermed halvdelen af målet nået. Grund, opførelse og inventar var kalkuleret til 9.500,00 kr. og en dilettantforestilling og et velvilligt ydet rentefrit lån på 5.000 fra Sparekassen for Frederikshavn og Omegn senere, kunne byggeriet tage sin begyndelse.

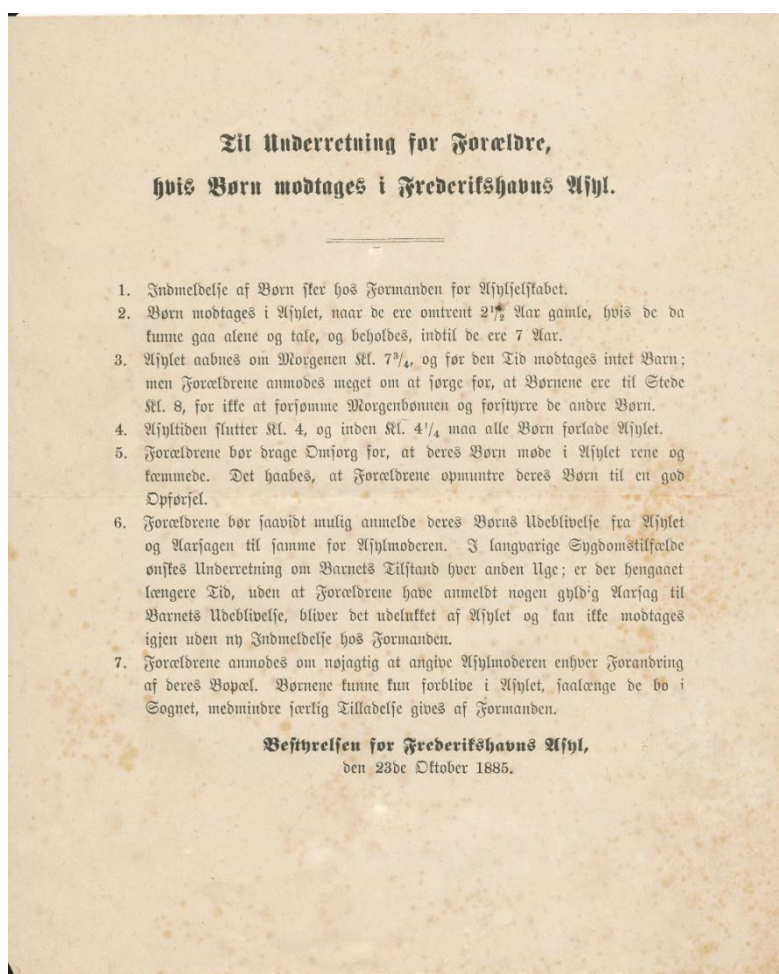
Tirsdag d. 3. november kunne byens borgere med tilfredshed beskue resultatet af egen generøsitet og asylkomiteens ildhu. En flunkende ny bygning stod klar til at modtage børn af byens fattige, enlige og/eller udearbejdende forældre. Ifølge Frederikshavns avis var Asylet alt hvad man kunne ønske sig: *Bygningen tager sig tiltalende og venlig ud, og vil sikkert blive et godt og hyggeligt Hjem for de Smaa; den er trukket et Stykke tilbage fra Vejen, og dette Stykke er benyttet til et lille Haveanlæg. [...]. Gaardspladsen er rummelig og vil afgive rigelig Legeplads for Børnene [...]. På Asylgavlen staar*

1885

ASYL FOR BØRN

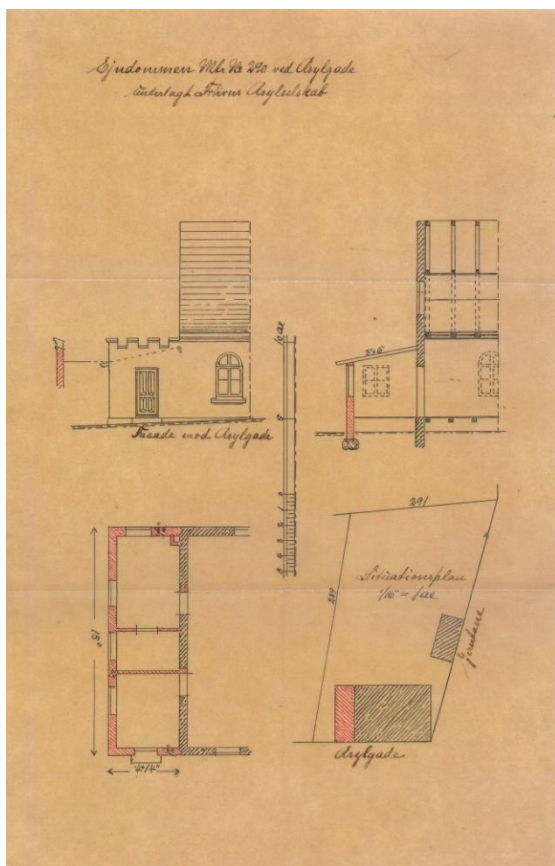
Det lader vel enhver tvivl om asylskolens oprindelsesår ude. Vi har desværre ikke meget materiale om bygningen, og endnu mindre om skolens dagligdag. Det lidt vi har ses her til højre, i form af det sæt regler forældre til nye børn fik udleveret.

Bazaravisen og artiklen i Frederikshavn Avis er at finde her på Frederikshavn Stadsarkiv, sammen med en række årsberetninger og regnskaber fra Asylselskabet og påmindelser til de gode Frederikshavnere om, at dens drift, ud over det kommunale tilskud er afhængigt af borgernes velgørenhed.

Den 14. september 1910 skriver Provst Dresler en anmodning til Asylkomiteen om at foranstalte en tilbygning. Han tilbyder, at Folkekirkens Børnebespisning vil yde et bidrag til opførelsen, og svare en årlig

leje på 130 kr. for tilbygningen, som ifølge overslaget vil koste 850 kr. Tegningen nedenfor var vedlagt brevet, og de anførte matrikelnumre er stort set de eneste fysiske spor vi har af bygningens beliggenhed.

Vi har indtil videre ikke fundet oplysninger om matrikelnummer 290 og kan kun formode at bygningen har ligget der hvor Rådhus Alle nu krydser Asylgade. Skulle nogen ligge inde med oplysninger og billedmateriale, er vi naturligvis meget interesserede i at høre om det.

Regnskaberne for årene op til 1919, gentagne anmodninger om borgernes støtte og en række beretninger fra asylkomiteens årsmøder, hvoraf det fremgår at der er vanskeligheder med at samle midler til asylskolens drift, kunne tyde på at skolen lukkede omkring 1920.

Det fremgår også at forældre holder sig tilbage fra at sende deres børn i asylskole; de forestillede sig ifølge årsberetningerne at man blev registreret som modtager af fattighjælp hvis ens børn gik på skolen. Ud over skammen medførte en sådan registrering en række ubehageligheder. En af dem var tab af stemmeret, en anden at ens børn automatisk var underlagt forsorgen, om end de som regel blev anbragt i hjemmet. Dette skete også rutinemæssigt når der var tale om børn af ugifte mødre.

Imidlertid var Asylskolen en privat institution der kun delvis blev finansieret af offentlige tilskud; i hovedsagen hvilede driften på frederikshavnernes velgørenhed.

Indbyggertallet var ganske vist tredoblet fra 1871 til århundredskiftet, bl.a. på grund af banen til Nørresundby, men de 6.500 indbyggere var alligevel et meget lille grundlag for at drive skole, specielt når man tager konkurrencen med andre velgørende formål i betragtning. De større drivkræfter og bidragydere til skolens opståen og drift, heriblandt Mægler Aistrup flyttede også fra byen, så at holde liv i en institutionen har ingenlunde været en enkel opgave. Ikke desto mindre fortjener den at blive husket som eksempel på byens historie og frederikshavnernes samfundssind.

Majbrit Leino Karlsen
Juli 2009